(शोधलेखनाम - प्राचीनाध्ययनाध्यापनपरम्परायां शिक्षायाः स्वरूपम्) (2.00)

शोधशौर्यम्

Shodhshauryam
International Scientific Refereed Research Journal [Frequency : Bimonthly]

ISSN : 2581-6306
Impact Factor : 5.239
h-index = 3.6

HOME | ABOUT US ▾ | FOR AUTHORS ▾ | PEER REVIEW ▾ | BROWSE ARCHIVE ▾ | EDITORIAL BOARD | CONTACT US

Home / Archive

Volume 4, Issue 3, May-June-2021

mportant Links

mportant Dates

Cover Page

Sl. No	Title & Authors Name	Page(s)
1	**Work-Life-Balance of Working Women on Higher Education Sector** Shivani Verma Assistant Professor, Mata Sundri College for Women, University of Delhi, Delhi, India Show More	01-09
2	**नैयायिकानां मते लकारार्थ निरुपणम्** डॉ. सुभाषचन्द्रमीणा सहायकाचार्यः (व्याकरण विभागे), केन्द्रीयसंस्कृत विश्वविद्यालय, क. जे. सोमैया परिसर, विद्याविहार, मुम्बई, भारत। Show More	10-15
3	**प्राचीनाध्ययनाध्यापनपरम्परायां शिक्षायाः स्वरूपम्** डॉ० हरि प्रसाद मीना ज्ञ्जर संस्कृत वरिष्ठ अध्यापक दिल्ली-सर्वकारः, भारत। Show More	16-19
4	**किरातार्जुनीयम् में द्रौपदी के उपदेशों का राजनीतिक महत्त्व** डॉ॰ सुजीत कुमार असि॰ प्रोफेसर, संस्कृत विभाग, कर्मक्षेत्र स्नातकोत्तर महाविद्यालय, इटावा,उत्तर प्रदेश,भारत। Show More	20-24
5	**पौराणिक मलय पर्वत** डॉ. आरती यादव असिस्टेंट प्रोफेसर, संस्कृत - विभाग चौ. चरण सिंह पी. जी. कॉलेज हेंवरा सैफई इटावा उत्तर प्रदेश भारत।	25-32

SA Sanskrit (India)

Shodhshauryam, International Scientific Refereed Research Journal
© 2021 SHISRRJ | Volume 4 | Issue 3 | ISSN : 2581- 6306

श्रीमद्भागवतपुराणे धर्मस्य स्वरूपम्

आचार्य (डॉ.) बृहस्पतिमिश्रः

सहाचार्यः, संस्कृतपालिप्राकृतविभागः हिमाचल प्रदेश केन्द्रीय विश्वविद्यालयः, धर्मशाला,काङ्गड़ा (हि.प्र.)

Article Info
Volume 4, Issue 3
Page Number : 208-213
Publication Issue :
May-June-2021
Article History
Accepted : 01 June 2021
Published : 15 June 2021

शोधालेखस्य सारः –धर्मस्य अपरिहार्यतां दृष्ट्वा भारतीयाः मनीषिणः वैदिककालतः एव धर्मं, तस्य तत्त्वं च चिन्तयन्तः सन्ति।धर्मः पापं नाशयति। सर्वं धर्मे प्रतिष्ठितम्। अतः विद्वांसः धर्मं मोक्षस्य उत्तमं साधनं मन्यन्ते।लक्ष्मीः चलायमाना अस्ति, जीवनम् अपि चलायमानम् अस्ति। अस्मिन् चराचरे जगति केवलं धर्मः एव अचलः।मानव-जीवनस्य विशिष्टम् उद्देश्यम् अस्ति तच्च सर्वं धर्मणि निहितम् अस्ति।वेदेषु यत् कर्म कथितं सः धर्मः, तथा अस्य विपरीतं वेदेभ्यः प्रतिकूलं यत् कर्म स अधर्मः उच्यते। मनुष्याय धर्मस्य सिद्धिः सा एव यत्र भगवतः प्रसन्नता भवेत्।[i]धर्मस्य फलं मोक्षः। अन्यस्मिन् अर्थे धर्मस्य सार्थकता नास्ति। श्रीमद्भागवते धर्मस्य सामान्यः, असाधारणः, विशिष्टः, आपदः एतानि चत्वारि रूपाणि वर्णितानि सन्ति।श्रीमद्भागवतानुसारं यः मनुष्यः धर्मं न पालयिष्यति तस्य अमङ्गलम् एव भविष्यति।

मुख्याः शब्दाः - धर्मः, वैदिककालः, भारतीयसंस्कृतिः, भारतीयज्ञानपरम्परा, अभ्युदयः, निःश्रेयस्सिद्धिः, धारणात्मकतत्त्वम्, पुराणानि, श्रीमद्भागवतपुराणम्, भगवति भक्तिः, चत्वारः वर्णाः, चत्वारः आश्रमाः, आपद्धर्मः, आनन्दमयः।

धर्मः भारतीयसंस्कृतेः अभिन्नम् अङ्गम् अस्ति। भारतीयायाः संस्कृतेः मर्यादां चेतनां च यः रक्षति सः धर्मः विशिष्टं तत्त्वम्, सःधर्मः भारतीयसंस्कृत्यै जीवनशक्तिं प्रयच्छन् अक्षुण्णं करोति। धर्मस्य अपरिहार्यतां दृष्ट्वा भारतीयाः मनीषिणः वैदिककालतः एव धर्मं, तस्य तत्त्वं च चिन्तयन्तः सन्ति। वेदेषु धर्मस्य चिन्तनम् अतीवविशिष्टरूपेण भवति यतो हि वेदोऽखिलोधर्ममूलम् इति चोक्तम्[ii]।

धर्मशब्दस्य प्रथमोल्लेखः ऋग्वेदे दृश्यते।[iii]अथर्ववेदेऽपि धर्म-शब्दस्य प्रयोगःप्राप्यते।[iv]तैत्तिरीयारण्यके ऋषिः धर्मस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयन् धर्मः एव समग्रं जगत् प्रतिष्ठापयति स्थिरीकरोति इति उल्लिखितम्।लोके धर्मस्य विषये एव प्रवृत्तिः भवतु इति दृष्ट्या प्रजाः धर्मम्अधर्मं च निर्धारयन्ति। धर्मः पापं नाशयति। सर्वं धर्मे प्रतिष्ठितम्। अतः विद्वांसः धर्मं मोक्षस्य उत्तमं साधनं मन्यन्ते-

धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठा लोके धर्मिष्ठं प्रजाः उपसर्पन्ति।

Copyright: © the author(s), publisher and licensee Technoscience Academy. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non-Commercial License, which permits unrestricted non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited